A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2004. november 18. *

A C-126/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt, a Bírósághoz 2003. március 20-án,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviseli: K. Wiedner, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Németországi Szövetségi Köztársaság** (képviseli: W.-D. Plessing, meghatalmazotti minőségben, segítője: H.-J. Prieß Rechtsanwalt)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: német.

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök (előadó), A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts és K. Schiemann bírák,

főtanácsnok: L. A. Geelhoed,
hivatalvezető: H. von Holstein hivatalvezető-helyettes,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. május 26-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2004. június 24-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Keresetében az Európai Közösségek Bizottsága annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel München városa

(Németország) a Donauwald régió (Németország) hulladéklerakó helyeiről a München-Nord hőerőműbe történő hulladékszállításra vonatkozó szerződést a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv (HL L 209., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 322. o.) 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikkében előírt eljárási szabályok megsértésével ítélte oda — nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

2 A 92/50 irányelv 1. cikkének a) pontja szerint „szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződés: egy szolgáltató és egy ajánlatkérő közötti visszterhes írásbeli szerződés", az ugyanezen rendelkezés i)-ix) alpontjában felsorolt szerződések kivételével.

3 Ugyanezen irányelv 1. cikkének b) pontja szerint „ajánlatkérő: az állam, a területi vagy települési önkormányzat, a közjogi intézmény, egy vagy több ilyen szervezet vagy közjogi szerv által alapított társulás".

4 A 92/50 irányelv 8. cikke szerint „azt a szerződést, amelynek tárgya az I. A. mellékletben felsorolt szolgáltatás, a III–VI. cím rendelkezéseinek megfelelően kell odaítélni".

5 A 92/50 irányelv 11. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződés odaítélésekor az ajánlatkérő az irányelv 1. cikke d), e) és f) bekezdésében meghatározott nyílt, meghívásos, illetve tárgyalásos eljárásokat alkalmazza.

A tényállás és a pert megelőző eljárás

6 1997-ben München városa — mint a München-Nord hőerőmű üzemeltetője — szerződést kötött a Rethmann Entsorgungswirtschaft GmbH & Co. KG nevű (a továbbiakban: Rethmann) magánvállalkozással, amelyben kötelezte magát, hogy e társaságot bízza meg a hulladéklerakó helyekről a hőerőműbe történő hulladékszállítással, ha a Donauwald régióban a város nyerné el a hulladékártalmatlanítás jogát az Abfallwirtschaftsgesellschaft Donau-Wald mbH (a továbbiakban: AWG-Donau-Wald) által indított közbeszerzési eljárásban, amelyben München városa is részt vett.

7 Miután neki ítélték oda e jogot, München városa a Rethmann-nal kötött megállapodásnak megfelelően ez utóbbit bízta meg a hulladékszállítással, anélkül hogy e tevékenység odaítélése tárgyában a 92/50 irányelvben előirányzott közbeszerzési eljárás folyt volna le.

8 A Bizottság, miután a Németországi Szövetségi Köztársaságnak lehetőséget biztosított észrevételei megtételére, 2001. július 25-én indokolással ellátott véleményt küldött e tagállamnak, amely szerint a Donauwald régió (Németország)

hulladéklerakó helyeiről a München-Nord hőerőműbe történő hulladékszállításra vonatkozó szerződés tárgyában (a továbbiakban: a vitatott szerződés) a 92/50 irányelv szerint az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjá*ban közzétett hirdetménnyel közbeszerzési eljárást kellett volna indítani. Felhívta a tagállamot arra, hogy az indokolással ellátott vélemény kézhezvételétől számított két hónapon belül teljesítse a közösségi jogból eredő kötelezettségeit. A német hatóságok 2001. október 30-i válasza után, amelyben e hatóságok vitatták a kötelezettségszegést, a Bizottság benyújtotta a jelen eljárást megindító keresetet.

A keresetről

A kötelezettségszegésről

9 Keresete alátámasztására a Bizottság egyedül a 92/50 irányelvnek a 11. cikk (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikkének megsértését hozza fel, arra hivatkozva, hogy a vitatott szerződés odaítélésére München városa nem indított közbeszerzési eljárást.

10 Ezzel kapcsolatban kell emlékeztetni arra, hogy a 92/50 irányelv — 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett — 8. cikke előírja, hogy azt a szerződést, amelynek tárgya az I. A. mellékletben felsorolt szolgáltatás, a III–VI. cím rendelkezéseinek megfelelően, az irányelv szerinti nyílt, meghívásos vagy tárgyalásos eljárásban kell odaítélni.

11 A 92/50 irányelv 1. cikkének a) pontja meghatározza a „szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződés" fogalmát, amely eszerint egy szolgáltató és egy ajánlatkérő közötti visszterhes írásbeli szerződés.

12 Az „ajánlatkérő" fogalmát a 92/50 irányelv 1. cikkének b) pontja határozza meg, a következőképpen: „az állam, a területi vagy települési önkormányzat, a közjogi intézmény, egy vagy több ilyen szervezet vagy közjogi szerv által alapított társulás".

13 Következésképpen a 92/50 irányelv 1. cikkének a) és b) pontjával, valamint 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke azt írja elő, hogy egy szolgáltató és valamely területi vagy települési önkormányzat közötti visszterhes írásbeli szerződést az irányelv szerinti nyílt, meghívásos vagy tárgyalásos eljárásban kell odaítélni, ha a szerződés tárgya az irányelv I. A. mellékletében felsorolt szolgáltatás.

14 A jelen ügyben megállapítható, hogy a vitatott szerződés a 92/50 irányelv 8. és 11. cikke értelmében vett közbeszerzési szerződés, amelyet az irányelv III–VI. címének megfelelően kellett volna odaítélni.

15 A München városa és a Rethmann között megkötött szerződés, amelyben e társaság a Donauwald régió hulladéklerakó helyeiről a München-Nord hőerőműbe történő hulladékszállítás elvégzésére kötelezte magát, az irányelv I. A. mellékletébe tartozó szolgáltatásra vonatkozik, amelyet valamely vállalkozás nyújt a területi vagy települési önkormányzat számára. Tehát egy szolgáltató és egy ajánlatkérő közötti visszterhes írásbeli szerződésről van szó.

16 E tekintetben a német kormány érvelése, miszerint a vitatott szerződés nem a 92/50 irányelv 8. és 11. cikkei értelmében vett közbeszerzési szerződés, nem állja meg a helyét.

17 A német kormány először is azzal érvel, hogy a vitatott szerződés vonatkozásában München városa nem a 92/50 irányelv 1. cikkének b) pontja értelmében vett „ajánlatkérő", és hogy e szerződés nem az irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében vett „közbeszerzési szerződés". A német kormány szerint a szerződés nem München város közcélú tevékenységeinek keretei közé illeszkedik, hanem az ettől világosan elkülönülő, független, a versenynek alávetett gazdasági tevékenységnek, nevezetesen a München-Nord hőerőmű üzemeltetésének kereteibe.

18 E tekintetben arra kell rámutatni, hogy a 92/50 irányelv 1. cikkének b) pontja szerint a területi vagy települési önkormányzatok fogalmilag ajánlatkérők. Az ítélkezési gyakorlatból levezethető, hogy az irányelv 1. cikkének a) pontja nem tesz különbséget az ajánlatkérő által a közérdekű feladatainak ellátása érdekében megkötött szerződések, illetve az e feladatokkal össze nem függő szerződések között (lásd — ehhez hasonlóan, az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/37/EGK tanácsi irányelv [HL L 199., 54. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 163. o.] kapcsán — a C-44/96. sz., Mannesmann Anlagenbau Austria és társai ügyben 1998. január 15-én hozott ítélet [EBHT 1998., I-73. o.] 32. pontját). Annak sincs jelentősége, hogy az ajánlatkérő maga is szolgáltatóként kíván működni, illetve hogy e keretek között a kérdéses szerződés tevékenysége egy részének az alvállalkozók számára történő átadását irányozza elő. Nincs kizárva ugyanis, hogy az ajánlatkérő nem csak gazdasági szempontok alapján dönt az alvállalkozó kiválasztása során. Ebből következőleg a vitatott szerződés — természetétől és összefüggéseitől függetlenül — a 92/50 irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében vett „közbeszerzési szerződésnek" minősül.

19 Azzal az érvvel kapcsolatban, amely szerint a Rethmann által végzett hulladékszállítási tevékenység tekintetében végső soron kettős közbeszerzési eljárás folyna le, elegendő rámutatni, hogy ez a tevékenység valójában két különböző közbeszerzési szerződés tárgya: egyrészt a München városa által kötött, másrészt, szélesebb körben, a Donauwald régióbeli hulladékártalmatlanításra vonatkozó, az AWG Donau-Wald által kötött szerződésé; amelyek tekintetében külön-külön közbeszerzési eljárást kellett volna indítani; a 92/50 irányelv alkalmazása tehát a Rethmann által nyújtott szolgáltatás tekintetében két egymást követő közbeszerzési eljárás megindítását teszi szükségessé.

20 Azzal az érvvel kapcsolatban, amely szerint a jelen ügyben München városa nem használ fel közpénzeket, megállapítható, hogy a 92/50 irányelv 8. és 11. cikke értelmében a közpénzek felhasználása nem fogalmi eleme a közbeszerzési szerződésnek.

21 A német kormány ezenkívül azt az álláspontot képviseli, hogy a vitatott szerződés — mint harmadik felek részére történő viszonteladás céljából odaítélt szerződés — az említett irányelv 1. cikke a) pontjának ii) alpontja alapján — amely a vízügyi, energiaipari, szállítási és távközlési ágazatokban működő vállalkozások beszerzési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1993. június 14-i 93/38/EGK tanácsi irányelv (HL L 199., 84. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 194. o.) 7. cikkével összefüggésben értelmezendő — nem tartozik a 92/50 irányelv hatálya alá. E tekintetben — amint arra a főtanácsnok indítványának 34. pontjában rámutatott — megállapítható, hogy a 92/50 irányelv 1. cikke a) pontjának ii) alpontja azért veszi ki hatálya alól a 93/38/EGK irányelv által érintett területeken odaítélt szerződéseket, mert a közösségi jogalkotó azt akarta, hogy ezekre a szerződésekre kizárólag a 93/38 irányelv vonatkozzék. A 93/38 ágazati irányelv 7. cikkében megállapított kivétel ezért csak akkor alkalmazandó, ha a vitatott szerződés ezen irányelv hatálya alá tartozik. Márpedig, mivel e szerződés nem a 93/38 ágazati irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében felsorolt tevékenységekre vonatkozik, az ugyanezen irányelv 7. cikkében megállapított kivétel a jelen ügyben nem alkalmazható.

22 Ezen túlmenően a német kormány azzal érvel, hogy gyakorlatilag lehetetlen lett volna a vitatott szerződést a 92/50 irányelv III–VI. címének megfelelően odaítélni, mert ahhoz, hogy az AWG Donau-Wald által indított közbeszerzési eljárás során az irányelv 32. cikke (2) bekezdésének c) és h) pontjai szerint igazolja műszaki alkalmasságát, München városának az ajánlat benyújtásakor meg kellett volna neveznie az alvállalkozóját. E tekintetben megállapítható, hogy az olyan szolgáltatónak, aki hozzá közvetlenül vagy közvetve kötődő intézmények vagy vállalkozások alkalmasságára hivatkozik annak érdekében, hogy részt vehessen a közbeszerzési eljárásban, valóban igazolnia kell, hogy ezen intézmények vagy vállalkozások mindazon eszközei ténylegesen rendelkezésére állnak, amelyek nem az övéi, és amelyek a közbeszerzési szerződés teljesítéséhez szükségesek (ebben az értelemben lásd a C-176/98. sz., Holst Italia-ügyben 1999. december 2-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-8607. o.] 29. pontját, a C-399/98. sz., Ordine degli Architetti és társai ügyben 2001. július 12-én hozott ítélet [EBHT 2001., I-5409. o.] 92. pontját és a C-314/01. sz., Siemens et ARGE Telekom & Partner ügyben 2004. március 18-án hozott ítélet [EBHT 2004., I-2549. o.] 44. pontját). A jelen ügyben mindenesetre a 92/50 irányelv 20. cikke értelmében München városa a hirdetmény közzététele és az ajánlata benyújtása között lefolytathatott volna gyorsított meghívásos eljárást.

23 A német kormány szerint a vitatott szerződést a 92/50 irányelv 11. cikke (3) bekezdésének d) pontja alapján hirdetmény előzetes közzététele nélkül, tárgyalásos eljárás útján is oda lehetett volna ítélni. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 92/50 irányelv 11. cikke (3) bekezdésének d) pontját — mint az EK-Szerződés által elismert jogoknak a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzések területén történő hatékony érvényesülését biztosító szabályok alóli kivételt — megszorítóan kell értelmezni, és hogy a kivételt igazoló kivételes körülmények tényleges fennállását annak kell bizonyítani, aki hivatkozni kíván rá (lásd a C-20/01. és C-28/01. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 2003. április 10-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-3609. o.] 58. pontját). Így a 11. cikk (3) bekezdése d) pontjának alkalmazása három konjunktív feltételtől függ: előre nem látható eseményt, rendkívüli sürgősséget, amely miatt az egyéb eljárásokra megállapított határidőt nem lehet betartani, valamint az előre nem látható esemény és a rendkívüli sürgősség közötti ok-okozati viszonyt feltételez (lásd az építési beruházásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1971. július 26-i 71/305/EGK tanácsi irányelv [HL L 185., 5. o.] kapcsán a C-107/92. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1993. augusztus 2-án hozott

ítélet [EBHT 1993., I-4655. o.] 12. pontját és a C-318/94. sz., Bizottság kontra Németország ügyben 1996. március 28-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-1949. o.] 14. pontját). A jelen ügyben, ahogyan azt a jelen ítélet 22. pontja megállapította, München városa lefolytathatott volna gyorsított meghívásos eljárást (lásd a 71/305/EGK irányelv kapcsán a C-24/91. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1992. március 18-án hozott ítélet [EBHT 1992., I-1989. o.] 14. pontját és a Bizottság kontra Olaszország ügyben hozott ítélet [hivatkozás fent] 13. pontját). Ebből következőleg a Németországi Szövetségi Köztársaság nem bizonyította rendkívüli sürgősség fennállását.

24 A fentiekre figyelemmel megállapítható, hogy a Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel München városa a Donauwald régió hulladéklerakó helyeiről a München-Nord hőerőműbe történő hulladékszállításra vonatkozó szerződést a 92/50/EGK irányelv 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikkében előírt eljárási szabályok megsértésével ítélte oda — nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.

A tagállami kötelezettségszegést megállapító ítélet következményeiről

25 A német kormány szerint a tagállami kötelezettségszegés megállapítása esetén a Németországi Szövetségi Köztársaságnak nem kell felmondania a már megkötött szerződéseket.

26 E tekintetben elegendő arra utalni, hogy bár az EK 226. cikk szerinti tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásban a Bíróságnak csak a közösségi rendelkezés megsértését kell megállapítania, az EK 228. cikk (1) bekezdése szerint az adott államnak meg kell tennie a Bíróság ítéletében foglaltak teljesítéséhez szükséges intézkedéseket.

A költségekről

27 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Németországi Szövetségi Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A Németországi Szövetségi Köztársaság — mivel München városa a Donauwald régió hulladéklerakó helyeiről a München-Nord hőerőműbe történő hulladékszállításra vonatkozó szerződést a szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések odaítélési eljárásainak összehangolásáról szóló, 1992. június 18-i 92/50/EGK tanácsi irányelv 11. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 8. cikkében előírt eljárási szabályok megsértésével ítélte oda — nem teljesítette az említett irányelvből eredő kötelezettségeit.

2) A Bíróság a Németországi Szövetségi Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások